

Сак Т.В. Новий державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами: проблема оцінювання навчальних досягнень.

В статті представлено особливості нового Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, який ґрунтується на особистісно орієнтованому і компетентнісному підходах; визначено психологічні умови, пов'язані із формуванням узагальнених способів дії: особистісних, пізнавальних, регуляційних, комунікативних.

Розкрито особливості формування узагальнених способів дій, пов'язаних із проявами загальних і специфічних закономірностей дизонтогенетичного розвитку; описано особливості їх змістового втілення у структурі Навчальних програм, і як основного предмета розвивального впливу, що розглядаються вагомими навчальними досягненнями і підлягають оцінюванню.

Окреслено подальший напрямок дослідження проблеми, що полягатиме у розробленні психолого-педагогічних механізмів реалізації узагальнених способів дії у змісті Навчальних програм та навчально-дидактичного забезпечення для школярів з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: особистісно орієнтований та компетентісний підходи, узагальнений спосіб дії, особистісні, пізнавальні, регулятивні, комунікативні узагальнені способи дії, навчальні досягнення.

Сак Т.В. Новый Государственный стандарт начального общего образования для детей с особенностями в развитии: проблема оценивания учебных достижений.

В статье рассматриваются особенности Государственного стандарта начального общего образования для детей с особенностями в развитии, разработанный на личностно ориентированном и компетентностном подходах; выделены психологические условия, связанные с формированием обобщенных способов действия: личностных, познавательных, регулятивных, коммуникативных.

Представлены особенности формирования обобщенных способов действия (связанных с проявлениями общих и специфических закономерностей дизонтогенетического развития); описаны особенности их введения в структуру Учебных программ, их рассмотрение с позиции основного предмета развивающего воздействия, и как весомых учебных достижений подлежащих оцениванию.

Определено дальнейшее направление изучения проблемы, которое предполагает разработку психолого-педагогических механизмов реализации обобщенных способов действия в содержании учебно-дидактического обеспечения учеников с особенностями в развитии.

Ключевые слова: личностно ориентированный и компетентностный подходы, обобщенный способ действия, личностные, познавательные, регулятивные, коммуникативные обобщенные способы действий, учебные достижения.

Sac T.V. A new state standard primary education for children with special needs : the problem of evaluation of educational achievements.

The article discusses the features of the State standard primary education for children with special needs , developed on student -oriented and Competence approach , marked psychological conditions associated with the formation of generalized methods of action : personal , educational , regulatory , communication .

The features of formation of generalized methods of action (associated with the manifestations of the general and specific patterns of dizontogeneticheskie) described the features of their introduction into the structure of the curriculum , their analysis with the position of the main subject of developmental effects , and how weighty subject to evaluation of educational achievements .

Defined the future direction of the problem, which involves the development of psycho-pedagogical mechanisms for the implementation of the generalized modes of action in the content of teaching and didactic support students with disabilities .

Keywords: personality oriented and kompetentisniy approaches, generalized method of action, personality, cognitive, regulativni, communicative generalized methods of action, educational achievements.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2013 р.

Статтю прийнято до друку 25.10.2013 р.

УДК 376.352.29

ВИМОГИ ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПЕДАГОГА В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ

Семенішена Т.О.

кандидат педагогічних наук, доцент

На сучасному етапі розвитку української корекційної педагогіки, де провідною ідеєю є удосконалення умов інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами, набуває великого значення питання готовності дітей до навчання в школі, що забезпечить їм сприятливі умови у новому для них виді діяльності – навчанні.

Вивченням готовності до навчання в школі дітей з різноманітними сенсорними порушеннями займалися Б.Д. Корсунська, В.І. Лубовський, Є.Ф. Соботович, В.В. Тарасун, Р.Д. Тригер, Г.М. Чефранова, Н.О. Ципіна, М.К. Шеремет та ін. Цю проблему неодноразово піднімали багато тифлопедагогів та тифлопсихологів

(Л.С.Вавіна, І.М. Гудим, С.О. Покутнєва, В.М. Ремажевська, І.О. Сасіна, Т.П. Свиридюк, Л.І. Солнцева, Є.П.Синьова, С.В. Федоренко та ін.).

Кожна дитина, що досягла певного віку, виявляється поставленою у відповідне, прийняте в даному суспільстві положення й тим самим потрапляє в систему об'єктивних умов, що визначають характер її життя та діяльності на даному віковому етапі. Відповідати цим умовам для дитини життєво важливо, тому що тільки так вона зможе почувати себе на висоті того рівня, що займає, й відчувати емоційне благополуччя. Для дитини з порушеннями зору ця відповідність є показником успішної інклюзії і її формування повинно бути першочерговим завданням.

Необхідно визнати, що мовленнєва готовність є одним з основних важливих компонентів готовності до навчальної діяльності і, відповідно, педагогічний персонал дошкільних закладів має приділяти багато уваги розвитку мовлення дошкільників.

Проведене нами констатувальне дослідження довело той факт, що мовленнєва готовність дітей з порушеннями зору не сформована на рівні, достатньому для навчання в школі. Отже, для підвищення рівня мовленнєвої готовності дошкільників з порушеннями зору до шкільного навчання нами була розроблена і впроваджена, для перевірки її ефективності, система формування мовленнєвої готовності дітей зі зниженим зором до навчання в школі.

Покращення стану готовності до навчання в школі у дітей зі зниженим зором передбачає врахування багатьох умов. Зокрема, необхідним є дотримання педагогічних принципів під час формування готовності до навчання в школі, мотивування дошкільників зі зниженим зором до навчання в школі, формування навичок самообслуговування, формування комунікативних вмінь в контексті мовленнєвої готовності та навичок спільної діяльності, підвищення рівня фізичного розвитку дитини. І, що найголовніше, – розвиток пізнавальних процесів і пізнавальної діяльності, в змісті спеціально організованого процесу дошкільного виховання, що має бути спрямованим на розвиток компенсаторних процесів і попередження та корекцію вторинних відхилень у розвитку. У цьому процесі мають бути задіяні всі спеціалісти спеціального дошкільного закладу: тифлопедагоги, вихователі, логопеди, психологи, інструктора з фізичного виховання, медичний персонал. Також, необхідним є залучення батьків до формування готовності до навчання в школі у їхніх дітей.

В даній статті ми зупинимось на детальному описі тих елементів системи формування мовленнєвої готовності до навчання в школі, які описують вимоги до комунікативної поведінки психолого-педагогічного колективу спеціального дошкільного закладу для дітей зі зниженим зором в процесі формування готовності до навчання в школі.

В психолого-педагогічній літературі **комунікативна поведінка** визначається як сукупність комунікативних норм, що за своєю суттю є правилами, дотримання яких є обов'язковим в певній соціокультурній групі. В контексті підготовки до школи, нами враховувались ті норми, які впливають на якість формування готовності до навчання в школі.

Зрушень у розвитку дитини можна досягти лише тоді, коли педагогу вдається домогтися сталої атмосфери особливої доброзичливості, щирості, поваги до особистості дитини, зазначає відомий вчений-тифлопедагог Л.С. Вавіна [1]. Педагог несе відповідальність не тільки за засвоєння дітьми програмного матеріалу, а й за емоційне благополуччя кожної дитини, оскільки саме воно є однією з основних умов гармонійного розвитку особистості. В умовах неблагополуччя дитини в групі дитячого садка в неї різко знижується розвиток таких важливих психологічних структур особистості, як самосвідомість, емоції, мотиви, не формується правильний досвід спілкування.

Щоб запобігти цьому, бажано педагогічний процес будувати так, щоб весь час удосконалювати зону найближчого розвитку дитини з порушенням зору (за Л.С. Виготським). Важливіше виховувати у дошкільників з порушенням зору допитливість, потребу пізнавати нове, формувати пізнавальну активність, хоча й процес це дуже тонкий і потребує неабиякої майстерності в роботі. Коли педагог розуміє, що дитина має право на помилку і дає їй можливість викласти свої міркування, відстояти свою думку, довести її, діти ростуть активними, вмілими, допитливими, з розвинутою уявою. Оптимістична оцінка діяльності дітей з патологією зору вселяє в них віру в свої сили, спонукає до творчості.

Важливо, щоб педагог завжди тримав під контролем своє спілкування з дітьми, не дозволяв собі зверхності, байдужості щодо них, тактовно керував спілкуванням вихованців між собою. Особливу увагу слід приділяти колективним формам взаємодії, адже встановлено, що дитина багато чому навчається саме у своїх однолітків. Окрім того, спілкування дітей як з дорослими, так і ровесниками у різних видах діяльності та в повсякденному житті сприяє вихованню у дошкільників гуманних почуттів і доброзичливих взаємин, засвоєнню норм і правил культурної поведінки.

Для дитини з порушенням зору мовлення педагога має слугувати зразком і бути образним, виразним, емоційно забарвленим і доступним дітям.

Щоб підсилити емоційність сприймання художніх творів, доцільно використання таких прийомів, як словесні уявні ігри (діти уявляють себе на місці героя), словесний малюнок (яким ти уявляєш позитивного, негативного героя, намалюй його зовнішність), уявний діалог дітей з літературним героєм, аналіз рис характеру героя твору та інші.

Отже, створення в процесі занять сприятливого мікроклімату – важлива умова ефективності навчання і виховання дошкільників з порушенням зору.

Нами було сформульовано **вимоги до подання мовленнєвого матеріалу**:

- ✓ доброзичливе ставлення до дитини;
- ✓ вміння зацікавити та подати матеріал у доступній формі;
- ✓ заохочення дітей до комунікативної діяльності;
- ✓ вчасна підтримка ініціативи дитини;
- ✓ чітка вимова всіх звуків та дотримання відповідної інтонації при подачі мовленнєвого матеріалу.

Особлива увага має приділятися використанню правильного *комунікативного стилю* педагога, який займається з дитиною, оскільки те, як подається мовний матеріал (емоційність, образність мовлення, багатий лексичний запас тощо), сильно впливає на сприймання його дитиною з порушеннями зору.

У результаті вивчення психолого-педагогічної літератури з питання педагогічних стилів спілкування за схемою «вчитель-учень» [2; 4; 5], було розроблено комплекси рекомендованих і неприпустимих стилів спілкування педагогів спеціальних дошкільних закладів для дітей зі зниженим зором.

Розкриємо особливості кожного зі стилів спілкування. Стиль спілкування в залежності від ставлення до дитини може бути *авторитарним, демократичним або ліберальним*.

Авторитарному стилю притаманний диктат, який перетворює одного з учасників комунікативної взаємодії на пасивного виконавця, пригнічує його самостійність та ініціативу. Авторитарний педагог самочинно визначає спрямованість діяльності, нетерпимий до заперечень дітей, гальмує ініціативу, пригнічує їх. Головними формами взаємодії за такого стилю спілкування є наказ, вказівка, інструкція, догана. Навіть подяка звучить як докір: «Ти добре сьогодні відповідав. Не чекав від тебе такого». А реакцією на помилки дитини часто бувають висміювання, різкі слова.

Демократичний стиль ґрунтується на повазі, довірі, орієнтації на самоорганізацію, самоуправління особистості та колективу. Базується він на прагненні донести мету діяльності до свідомості дітей, залучити їх до участі в спільній діяльності. Основними способами взаємодії є заохочення, порада, інформування, координація, що розвиває у дітей упевненість, ініціативність.

Ліберальна позиція педагога виявляється в невтручанні, низькому рівні вимог до дітей. Форми його роботи зовні начебто демократичні, але через пасивність і незацікавленість, нечіткість програми й брак відповідальності комунікативний процес стає некерованим.

Відповідно, у цій класифікації нами був виділений як бажаний демократичний стиль спілкування, який відповідає визначеним вимогам до мовленнєвого спілкування педагога з дітьми з порушеннями зору. Недопустимими визначено ліберальний та авторитарний стилі.

Педагогічне спілкування в залежності від обставин та індивідуальних характеристик учасників включає такі стилі (В.А. Кан-Калік):

1) спілкування на підставі захоплення спільною творчою діяльністю: головними його ознаками є активно-позитивне ставлення до дітей, любов до справи, співроздуми та співпереживання щодо спільної діяльності, від педагогів, які обирають такий стиль спілкування, діти не відстають, оскільки спілкування з ними сповнює їх позитивними емоціями;

2) спілкування, що ґрунтується на дружньому ставленні: воно базується на особистому позитивному сприйнятті дітьми педагога, який виявляє приязнь, повагу до дітей, але інколи педагоги перетворюють дружні стосунки на панібратські, що негативно впливає на весь навчально-виховний процес;

3) дистанційне спілкування: таке спілкування обмежується формальними взаєминами, навіть позитивне ставлення педагога до дітей не дає йому змоги уникнути авторитарності, що знижує загальний творчий рівень спільної з учнями роботи (у класах можуть бути нібито хороша дисципліна, висока успішність, але відчуватимуться значні прогалини у вихованні учнів), певна дистанція між учителем та учнем необхідна, але вона не може бути головним критерієм у стосунках;

4) спілкування-залякування: для нього характерне негативне ставлення до учнів і авторитарність, вдаються до нього педагоги, нездатні організувати спільну діяльність, ознаки такого спілкування проявляються в репліках: «Я не погрожую, але попереджаю», «Спробуйте тільки...»;

5) спілкування-загравання: воно поєднує позитивне ставлення до дітей з лібералізмом, педагог прагне завоювати авторитет, подобатися дітям, але не шукає доцільних способів організації взаємодії, це задовольняє честолюбство незрілого педагога, але справжньої користі йому та дітям не приносить.

У цій класифікації бажаним стилем є спілкування на підставі захоплення спільною творчою діяльністю, але допускається спілкування, що ґрунтується на дружньому ставленні, при умові, що педагог буде тримати дистанцію у спілкуванні, розмежовуючи місце педагога і вихованця. Недопустимими визначено спілкування-залякування, дистанційне спілкування та спілкування-загравання.

В залежності від орієнтації педагога на процес або результат своєї праці та результативність педагогічного спілкування розрізняють (А.К. Маркова, Л.М. Мітіна) такі стилі:

- емоційно-імпровізаційний (орієнтація педагога переважно на процес навчання, недостатньо адекватне планування навчально-виховного процесу, використання різноманітних методів навчання);
- емоційно-методичний (орієнтація на процес і результат навчання, переважання інтуїтивності над рефлексивністю, адекватне планування навчально-виховного процесу, висока оперативність);
- міркувально-імпровізаційний (орієнтація на процес і результати навчання, адекватне планування навчально-виховного процесу, оперативність, поєднання інтуїтивності та рефлексивності, недостатня винахідливість у виборі методів навчання);
- міркувально-методичний (орієнтація переважно на результати навчання).

Емоційно-методичний стиль спілкування був виділений нами як найбільш прийнятний за своїми характеристиками. Допустимими було зазначено емоційно-імпровізаційний та міркувально-імпровізаційний, враховуючи, що вихователі не завжди мають достатньо натхнення для винаходу нових методів навчання та форм мовленнєвого спілкування. Недопустимим було зазначено міркувально-методичний стиль.

Стилі спілкування у неформальних ситуаціях (В.В. Латинова):

- відчужений (поступливо-недружелюбний) – його носій відгороджений, поступливий, насторожений, дещо пасивний, не викликає особистою мовною активністю негативних емоцій у співрозмовника;
- слухняний (поступливо-дружелюбний) стиль педагогічного спілкування – його носій скромний, послужливий, доброзичливий;
- збалансований стиль – для нього характерні домінування у розмові, прагнення спілкуватися на рівних, активна доброзичливість;
- опікунський (домінуючо-дружелюбний) стиль педагогічного спілкування – характеризується він прагненням до співпраці; педагог, який обирає такий стиль, незалежний і самостійний у ситуаціях спілкування, веде розмову на рівних, виявляє активну доброзичливість, бажання підтримати співрозмовника;
- домінуючо-недружелюбний стиль педагогічного спілкування – у ньому переважає прагнення до суперництва, домінування у спілкуванні, недружелюбність, небажання підтримувати співрозмовника.

Запорукою продуктивного стилю спілкування педагога є його спрямованість на дитину, захопленість своєю справою, професійне володіння організаторською технікою, делікатність у стосунках, тому збалансований стиль є найкращим варіантом у цій класифікації. Також бажаним може бути опікунський (домінуючо-дружелюбний) стиль. Допустимим можна визначити слухняний (поступливо-дружелюбний) стиль педагогічного спілкування, а недопустимими – відчужений (поступливо недружелюбний) та домінуючо-недружелюбний стиль.

За допомогою створення позитивного ставлення до мовленнєвої діяльності, шляхом викликання у дітей позитивних емоцій під час мовленнєвої діяльності, формується також *мотивація* дітей до розвитку мовлення. Це досягається шляхом пропонування дітям цікавого і пізнавального матеріалу, створення «ситуації успіху». Також педагог має створити атмосферу доброзичливості (за допомогою стилів педагогічного спілкування, зазначених вище), щоб у дітей сформувалося стійке позитивне ставлення до педагогічного персоналу.

Така робота може відбуватися як під час різних форм роботи в межах дошкільного закладу, так і вдома, під час роботи батьків з дітьми за індивідуальними порадами тифлопедагога.

Створення позитивного ставлення до мовленнєвої діяльності відбувається через формування у дітей розуміння сенсу цієї діяльності, значення її для себе та для суспільства. Це розуміння досягалося шляхом образних емоційних розповідей про смисл діяльності, показ результату. Такі розповіді мали місце під час екскурсій, занять.

Формування інтересу до мовленнєвої діяльності, а в результаті стійкої мотивації, обов'язково спиралося на зв'язок дітей з близькими людьми, на поясненні перспективи спілкування і розуміння один одного.

При розгляді проблеми готовності до школи дітей зі зниженим зором варто обов'язково враховувати особливості виховання дитини в сім'ї. Неприятливі умови інколи можуть чинити більш згубний вплив на психіку дитини, ніж зорова депривація. Провідні тифлопсихологи відзначають провідним стилем виховання дітей з порушенням зору в сім'ї гіперопіку, що виявляється в надмірному оберіганні дитини, похвалі уявних успіхів дитини заради компенсації її інвалідності й призводить до формування неадекватного рівня вимог: завищеного, коли дитина відчуває дискомфорт, зіштовхуючись із об'єктивною реальністю, або заниженого, коли дитина не може реалізувати себе в соціумі відповідно до своїх можливостей.

Педагоги спеціального дошкільного закладу для дітей зі зниженим зором в процесі підготовки до школи

старших дошкільників мають обов'язково залучати до нього батьків дітей. Батьки вдома повинні якомога більше спілкуватися з дітьми, читати їм художню, пізнавальну літературу тощо. Під час прогулянок, екскурсій постійно збагачувати лексичний запас дітей, ділитися власними емоційними враженнями від побаченого, правильно називати і пояснювати явища та предмети навколишнього світу, постійно спонукати дітей до спілкування, просити розповідати про побачене, відчуте, про їх діяльність та спілкування з друзями. Батькам пропонувалося організовувати спеціальні мовленнєві ігри для розвитку різних сторін усного мовлення, своєчасно і коректно виправляти мовленнєві помилки дітей, читати дітям твори дитячої художньої літератури і дитячі журнали, цікавитися новинками книжкового ринку та періодики для дошкільників, залучати дітей до їх вибору і придбання, опікуватися домашньою бібліотекою, доручати дітям догляд за книжками, наведення порядку на полицях.

Робота педагогів з батьками полягала в роз'ясненні батькам значення високого рівня мовленнєвого розвитку їхніх дітей для навчання в школі та їх консультуванні по роботі, яка має відбуватися вдома для закріплення знань та вмій, отриманих у дитячому садочку. В кінці кожного тижня тифлопедагог проводив індивідуальні бесіди з батьками та повідомляв їм про зміст роботи з дитиною на наступний тиждень в межах дошкільного закладу, а також давав завдання, які виконувались батьками вдома з дітьми.

Результати впровадження розробленої нами системи формування мовленнєвої готовності дітей зі зниженим зором до навчання в школі дають підстави стверджувати, що розроблена система сприяє активізації та корекції пізнавальної діяльності дітей зі зниженим зором та формуванню мовленнєвої готовності до навчання в школі на необхідному рівні для зниження ризику виникнення шкільної дезадаптації. Але позитивних результатів можна досягти лише дотримуючись всіх елементів цієї системи. Не врахування або не дотримання певних умов та вимог може стати причиною зниження стану загальної сформованості готовності до навчання в школі дітей зі зниженим зором. Таким чином, розглянуті в даній статті окремі елементи системи є невід'ємною її частиною та мають застосовуватись в комплексі.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розробці комплексної методики формування педагогічної та психологічної готовності до навчання в школі дошкільників зі зниженим зором в спеціальних дошкільних закладах та в умовах інклюзивної освіти.

Література

1. **Вавіна Л. С.** Компенсаторно-розвивальні функції змісту освіти з рідної мови учнів зі складним дефектом / Л. С. Вавіна. – К. : Візаві, 2001. – 57 с.
2. **Кан-Калик В. А.** Учителю о педагогическом общении / В. А. Кан-Калик. – М. : Просвещение, 1987. – 190 с.
3. **Лисина М. И.** Общение со взрослыми и психологическая подготовка детей к школе / М. И. Лисина, А. Г. Капселя. – Кишинев, 1987. – 136 с.
4. **Маркова А. К.** Психология усвоения языка как средства общения / А. К. Маркова. – М. : Педагогика, 1974. – 240 с.
5. **Митина Л. М.** Психология труда и профессионального развития учителя / Л. М. Митина. – М., Академия, 2004. – 320 с.
6. **Свиридюк Т. П.** Подготовка слабовидящих детей к школе / Т. П. Свиридюк – К. : Рад. школа, 1984. – 95 с.
7. **Синьова Є. П.** Тифлопсихологія: [підручник] / Є. П. Синьова – К. : Знання, 2008. – 365 с.
8. **Феоктистова В. А.** Развитие навыков общения у слабовидящих детей / В. А. Феоктистова. – СПб.: Речь, 2005. – 128 с.:ил.

References

1. **Vavina L. S.** Kompensatorno-rozvyvalni funkcii zmistu osvity z ridnoi movy uchniv zi skladnym defektom / L. S. Vavina. – K. : Visavi, 2001. – 57 s.
2. **Kan-Kalik V. A.** Uchitelyu o pedagogicheskom obschenii / V. A. Kan-Kalik. – M. : Prosveschenie, 1987. – 190 s.
3. **Lisina M. I.** Obschenie so vzroslymi i psihologicheskaya podgotovka detey k shkole / M. I. Lisina, A. G. Kapselya. – Kishinev, 1987. – 136 s.
4. **Markova A. K.** Psihologiya usvoeniya yazyka kak sredstva obscheniya / A. K. Markova. – M. : Pedagogika, 1974. – 240 s.
5. **Mitina L. M.** Psihologiya truda i professionalnogo razvitiya uchitelya / L. M. Mitina. – M., Akademiya, 2004. – 320 s.
6. **Sviridyuk T. P.** Podgotovka slabovidyashchih detey k shkole / T. P. Sviridyuk – K. : Rad. shkola, 1984. – 95 s.
7. **Synyova E. P.** Tyflopsychologiya: [pidruchnyk] / E. P. Synyova – K. : Znannya, 2008. – 365 s.
8. **Feoktistova V. A.** Razvitie navykov obscheniya u slabovidyashchih detey / V. A. Feoktistova. – SPb. : Rech, 2005. – 128 s. : il.

Семенишена Т.О. Вимоги до комунікативної поведінки педагога в процесі формування готовності до навчання в школі дошкільників зі зниженим зором

Стаття присвячена особливостям подачі мовленнєвого матеріалу в процесі підготовки до школи дітей зі зниженим зором старшого дошкільного віку та вимогам до комунікативної поведінки психолого-педагогічного колективу. Розглянуті елементи комунікативної поведінки педагога, що має бути прикладом для наслідування та сприяти правильному засвоєнню норм спілкування. Описані умови створення психолого-педагогічним колективом спеціального дошкільного закладу атмосфери емоційного благополуччя для кожної дитини, що сприяє формуванню мовленнєвих знань та гармонійності розвитку особистості в цілому. Сформульовано вимоги до подачі мовленнєвого матеріалу. Визначено місце в системі мовленнєвої підготовки до школи в спеціальних дошкільних закладах для дітей з вадами зору використання педагогом адекватного комунікативного стилю, оскільки те, як подається мовленнєвий матеріал, сильно впливає на сприймання його дитиною зі зниженим зором. Представлені розроблені комплекси рекомендованих і неприпустимих стилів спілкування педагогів спеціальних дошкільних закладів для дітей зі зниженим зором. Визначено підґрунтя забезпечення мотивації дітей до розвитку мовлення, що відбувається як під час різних форм роботи в межах дошкільного закладу, так і вдома, під час роботи батьків з дітьми за індивідуальними порадами тифлопедагога. Описано роботу педагогів з батьками, яка полягає в роз'ясненні батькам значення високого рівня мовленнєвого розвитку їхніх дітей для навчання в школі та їх консультуванні по

роботі, яка має відбуватися вдома для закріплення знань та вмінь, отриманих у дошкільному закладі.

Ключові слова: готовність до навчання в школі; мовленнєва готовність до навчання в школі; комунікативна поведінка; комунікативний стиль; діти з порушеннями зору.

Семенишена Т.А. Требования к коммуникативному поведению педагога в процессе формирования готовности к обучению в школе дошкольников со сниженным зрением

В статье описаны особенности подачи речевого материала в процессе подготовки к школе детей со сниженным зрением старшего дошкольного возраста и требованиям к коммуникативному поведению психолого-педагогического коллектива. Коммуникативное поведение педагога обозначено как таковое, что должно быть примером для подражания и оказывать содействие правильному усвоению норм общения ребенком. Описаны условия создания психолого-педагогическим коллективом специального дошкольного учреждения атмосферы эмоционального благополучия для каждого ребенка, что в результате оказывает содействие формированию речевых знаний и гармонии развития личности в целом. Также сформулированы и описаны требования к подаче речевого материала. Поскольку правильная подача речевого материала сильно влияет на восприятие его ребенком со сниженным зрением, представлено разработанные комплексы рекомендованных и недопустимых коммуникативных стилей, которые используют в своей работе педагоги специальных дошкольных учреждений для детей со сниженным зрением. Определена основа обеспечения мотивации детей к развитию речи, которая происходит как во время разных форм работы в пределах дошкольного учреждения, так и дома, во время работы родителей с детьми по индивидуальным советам тифлопедагога. Описана работа педагогов с родителями, которая заключается в разъяснении родителям значения высокого уровня речевого развития их детей для обучения в школе и их консультировании по работе, которая должна выполняться дома для закрепления знаний и умений, полученных в дошкольном учреждении.

Ключевые слова: готовность к обучению в школе; речевая готовность к обучению в школе; коммуникативное поведение; коммуникативный стиль; дети с нарушениями зрения.

Semenyshena T. The requirements for teacher's communicative behavior when preparing children with low vision of preschool age for studying at school

The article is devoted to the issue of presenting verbal material when preparing children with low vision of preschool age for studying at school.

The article defines the place of the adequate teacher's communication style in the system of speech training for school in a special pre-school for children with visual impairments, as the way in which material is presented has a great impact on its perception by the children. The features of teacher's communicative behavior are defined, which should set example for the children and promote proper learning of the language. It also reveals the issues of setting the atmosphere of emotional wellbeing by the pedagogical staff for every child necessary for speech development and harmonious development of a child's personality. The requirements for the presentation of speech material are formulated and described. The features of motivating children to language development are described, that takes place during different forms of work within a pre-school institution, as well as at home, when parents work with the children following individual recommendations of the typhlopedagogue. The article also describes how teachers should work with the parents, which is mainly focused on explaining the importance of high level of speech development for future education of their children at school and giving advices on how they should work with the children at home in order to consolidate the knowledge and skills obtained in the kindergarten.

Key words: preparedness to school; speech preparedness to school; communicative behavior; communication style; visually impaired children.

Стаття надійшла до редакції 08.11.2013 р.

Статтю прийнято до друку 10.11. 2013 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Федоренко С.В.

УДК: 376.36:81'23

**ПОГЛЯД НА ВИТОКИ, МИНУЛЕ, СЬГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ВІТЧИЗНЯНОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ ОСВІТИ (ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ)**

Синьов В. М.

доктор педагогічних наук, професор,

дійсний член НАПН України;

Колесник І. П.

кандидат педагогічних наук, професор

Новітні історико-педагогічні дослідження останнього десятиріччя, присвячені відзначенню 180-річчя Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, дають підстави стверджувати, що в Україні вперше розпочалася підготовка вчителів-дефектологів у відкритому в місті Києві у 1908 році Фребелівському (названого так на честь німецького педагога Фрідріха Фребеля) жіночому педагогічному інституті. Засновником і першим директором даного інституту був професор І.О.Сікорський, завідувач кафедри психіатрії і нервових хвороб Київського університету св. Володимира. Підготовку педагогічних кадрів в інституті здійснювали за